

Wydział Samochodów i Maszyn Roboczych

POLITECHNIKA WARSZAWSKA

Teoria maszyn i podstawy automatyki
semestr zimowy 2019/2020

dr inż. Sebastian Korczak

Wykład 14

Współczesne problemy teorii sterowania.
Opis układów dynamicznych
w przestrzeni stanu.

Współczesna teoria sterowania

Klasyczna teoria sterowania	Współczesna teoria sterowania (od około 1950)
układy o jednym wejściu i jednym wyjściu (SISO)	układy o wielu wejściach i wyjściach
układy liniowe	często układy nieliniowe
układy niezależne od czasu	układy zależne od czasu
opis za pomocą transmitancji	opis równaniami stanu
analiza w dziedzinie czasu i częstości	analiza w dziedzinie czasu
zainteresowanie odpowiedzią układu	zainteresowanie stanem układu

Opis układów w przestrzeni stanu

Opis w przestrzeni stanów to sposób formułowania modelu matematycznego układu o wielu wejściach i wielu wyjściach z użyciem równań różniczkowych pierwszego rzędu.

Zmienne stanu – jednoznacznie opisują wewnętrzny stan układu w dowolnej chwili.

Typowe zmienne stanu: położenie, prędkość, temperatura, ciśnienie, przepływ, prąd, napięcie.

Zmiennymi stanu mogą czas być również zmienne nie mające interpretacji fizycznej lub kombinacje różnych zmiennych.

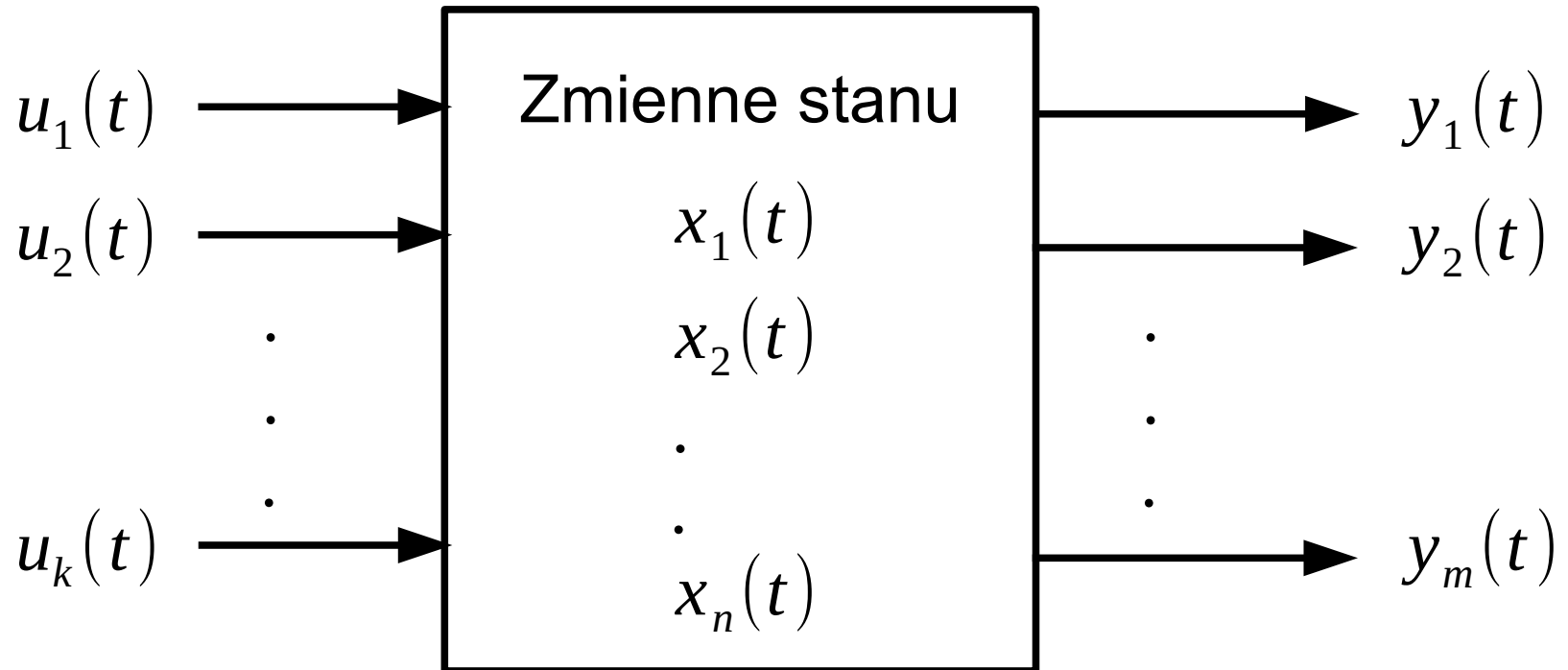
Układ może mieć wiele różnych reprezentacji za pomocą różnych zmiennych stanów, przy czym relacja wejście-wyjście nie zależy od ich wyboru.

Opis układów w przestrzeni stanu

Wejścia

Obiekt/proces

Wyjścia

Opis układów w przestrzeni stanu

Dla układu liniowego i niezależnego od czasu

Równanie stanu: $\dot{\mathbf{x}}(t) = \mathbf{A} \mathbf{x}(t) + \mathbf{B} \mathbf{u}(t)$

$\mathbf{x}_{n \times 1}(t)$ - macierz zmiennych stanu

$\mathbf{A}_{n \times n}$ - macierz układu

$\mathbf{B}_{n \times k}$ - macierz wejść

$\mathbf{u}_{k \times 1}(t)$ - macierz zmiennych wejściowych (wymuszeń)

Równanie wyjścia: $\mathbf{y}(t) = \mathbf{C} \mathbf{x}(t) + \mathbf{D} \mathbf{u}(t)$

$\mathbf{y}_{m \times 1}(t)$ - macierz zmiennych wyjściowych

$\mathbf{C}_{m \times n}$ - macierz wyjść

$\mathbf{D}_{m \times k}$ - macierz transmisyjna

$\mathbf{u}_{k \times 1}(t)$ - macierz zmiennych wejściowych (wymuszeń)

Opis układów w przestrzeni stanu

Przykład dla $n=2$, $k=4$, $m=3$

Równanie stanu: $\dot{\mathbf{x}}(t) = \mathbf{A} \mathbf{x}(t) + \mathbf{B} \mathbf{u}(t)$

$$\begin{bmatrix} \dot{x}_1(t) \\ \dot{x}_2(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} A_{11} & A_{12} \\ A_{21} & A_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1(t) \\ x_2(t) \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} B_{11} & B_{12} & B_{13} & B_{14} \\ B_{21} & B_{22} & B_{23} & B_{24} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} u_1(t) \\ u_2(t) \\ u_3(t) \\ u_4(t) \end{bmatrix}$$

Równanie wyjścia: $\mathbf{y}(t) = \mathbf{C} \mathbf{x}(t) + \mathbf{D} \mathbf{u}(t)$

$$\begin{bmatrix} y_1(t) \\ y_2(t) \\ y_3(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} C_{11} & C_{12} \\ C_{21} & C_{22} \\ C_{31} & C_{32} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1(t) \\ x_2(t) \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} D_{11} & D_{12} & D_{13} & D_{14} \\ D_{21} & D_{22} & D_{23} & D_{24} \\ D_{31} & D_{32} & D_{33} & D_{34} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} u_1(t) \\ u_2(t) \\ u_3(t) \\ u_4(t) \end{bmatrix}$$

Opis układów w przestrzeni stanu

Przykład dla $n=2$, $k=4$, $m=3$

Równanie stanu: $\dot{\mathbf{x}}(t) = \mathbf{A} \mathbf{x}(t) + \mathbf{B} \mathbf{u}(t)$

$$\begin{bmatrix} \dot{x}_1(t) \\ \dot{x}_2(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} A_{11} & A_{12} \\ A_{21} & A_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1(t) \\ x_2(t) \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} B_{11} & B_{12} & B_{13} & B_{14} \\ B_{21} & B_{22} & B_{23} & B_{24} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} u_1(t) \\ u_2(t) \\ u_3(t) \\ u_4(t) \end{bmatrix}$$

Równanie wyjścia: $\mathbf{y}(t) = \mathbf{C} \mathbf{x}(t) + \mathbf{D} \mathbf{u}(t)$

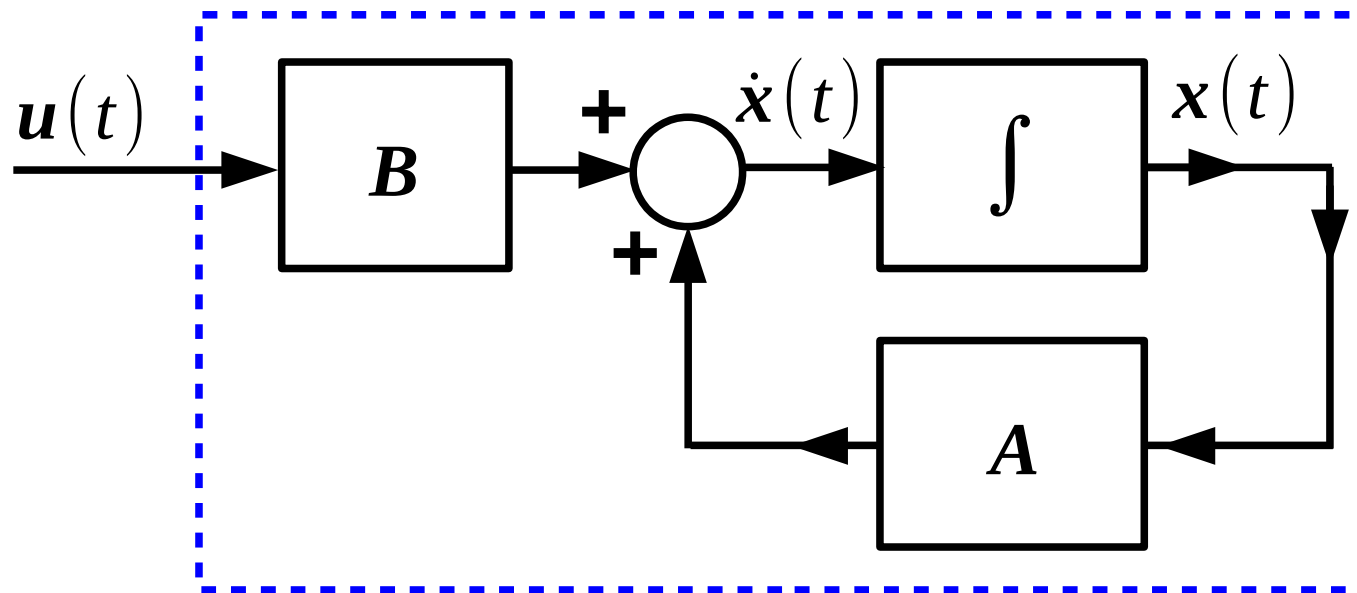
$$\begin{bmatrix} y_1(t) \\ y_2(t) \\ y_3(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} C_{11} & C_{12} \\ C_{21} & C_{22} \\ C_{31} & C_{32} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1(t) \\ x_2(t) \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} D_{11} & D_{12} & D_{13} & D_{14} \\ D_{21} & D_{22} & D_{23} & D_{24} \\ D_{31} & D_{32} & D_{33} & D_{34} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} u_1(t) \\ u_2(t) \\ u_3(t) \\ u_4(t) \end{bmatrix}$$

Mnożenie macierzy nie jest przemienne!

Opis układów w przestrzeni stanu

Schemat blokowy

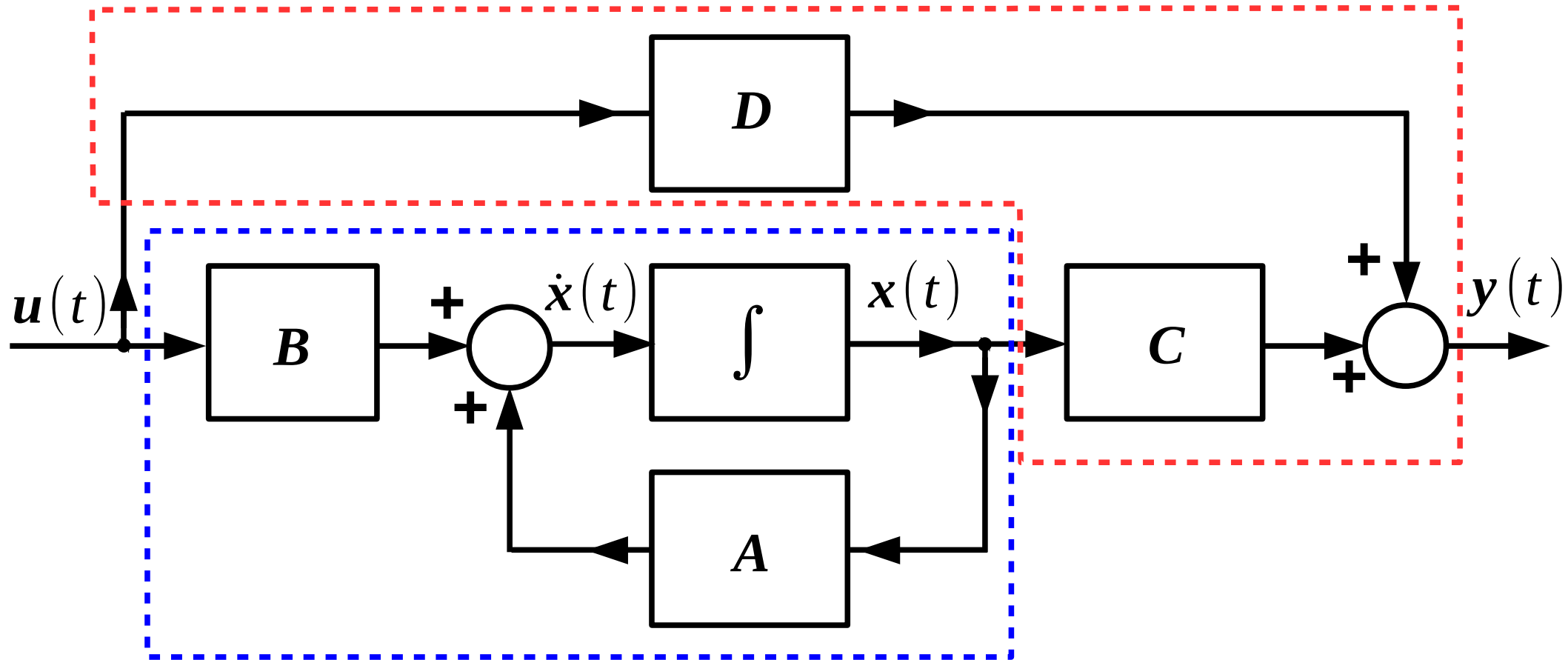

$$\dot{\mathbf{x}}(t) = \mathbf{A} \mathbf{x}(t) + \mathbf{B} u(t)$$

Opis układów w przestrzeni stanu

Schemat blokowy

$$\mathbf{y}(t) = \mathbf{C} \mathbf{x}(t) + \mathbf{D} \mathbf{u}(t)$$

$$\dot{\mathbf{x}}(t) = \mathbf{A} \mathbf{x}(t) + \mathbf{B} \mathbf{u}(t)$$

Opis układów w przestrzeni stanu

Rozwiązanie

$\dot{\mathbf{x}}(t) = \mathbf{A} \mathbf{x}(t) + \mathbf{B} \mathbf{u}(t)$, warunki początkowe: $\mathbf{x}_0$

$$\mathbf{y}(t) = \mathbf{C} \mathbf{x}(t) + \mathbf{D} \mathbf{u}(t)$$

$$\mathbf{y}(t) = \mathbf{C} e^{\mathbf{A}t} \mathbf{x}_0 + \mathbf{C} \int_0^t e^{\mathbf{A}(t-\tau)} \mathbf{B} \mathbf{u}(\tau) d\tau + \mathbf{D} \mathbf{u}(t)$$

Trudność - obliczenie $e^{\mathbf{A}t}$

Opis układów w przestrzeni stanu

Liczenie $\exp(\mathbf{A}t)$

Przekształcenie macierzy $\mathbf{A}$ do postaci normalnej Jordan'a

$$e^{\mathbf{A}t} = \mathbf{S} \text{diag}(e^{\lambda_1 t}, \dots, e^{\lambda_n t}) \mathbf{S}^{-1}, \text{ gdzie:}$$

$\mathbf{S}$ - macierz postaci własnych macierzy $\mathbf{A}$

$\lambda_1, \lambda_2, \lambda_n$ - wartości własne macierzy $\mathbf{A}$

Rozkład na ułamki proste macierzy $(\mathbf{I}s - \mathbf{A})^{-1}$

$$\text{jeżeli } (\mathbf{I}s - \mathbf{A})^{-1} = \sum_{i=1}^N \sum_{j=i}^{n_i} T_{ij} \frac{1}{(s - \lambda_i)^j}$$

$$\text{to } e^{\mathbf{A}t} = \sum_{i=1}^N \sum_{j=i}^{n_i} T_{ij} \frac{t^{j-1}}{(j-1)!} e^{\lambda_i t}$$

Opis układów w przestrzeni stanu

Otrzymywanie transmitancji z równań stanu i wyjścia

$$\dot{\mathbf{x}}(t) = \mathbf{A} \mathbf{x}(t) + \mathbf{B} \mathbf{u}(t)$$

↓ $\mathcal{L}$ + zerowe w.p.

$$\mathbf{y}(t) = \mathbf{C} \mathbf{x}(t) + \mathbf{D} \mathbf{u}(t)$$

↓ $\mathcal{L}$ + zerowe w.p.

Opis układów w przestrzeni stanu

Otrzymywanie transmitancji z równań stanu i wyjścia

$$\dot{\mathbf{x}}(t) = \mathbf{A} \mathbf{x}(t) + \mathbf{B} \mathbf{u}(t)$$

↓ $\mathcal{L}$ + zerowe w.p.

$$s \mathbf{X}(s) = \mathbf{A} \mathbf{X}(s) + \mathbf{B} \mathbf{U}(s)$$

↓

$$s \mathbf{X}(s) - \mathbf{A} \mathbf{X}(s) = \mathbf{B} \mathbf{U}(s)$$

↓

$$(s \mathbf{I} - \mathbf{A}) \mathbf{X}(s) = \mathbf{B} \mathbf{U}(s)$$

↓ dla $\det(s \mathbf{I} - \mathbf{A}) \neq 0$

$$\mathbf{X}(s) = (s \mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \mathbf{B} \mathbf{U}(s)$$

$$\mathbf{y}(t) = \mathbf{C} \mathbf{x}(t) + \mathbf{D} \mathbf{u}(t)$$

↓ $\mathcal{L}$ + zerowe w.p.

$$\mathbf{Y}(s) = \mathbf{C} \mathbf{X}(s) + \mathbf{D} \mathbf{U}(s)$$

↓

$$\mathbf{Y}(s) = \mathbf{C} (s \mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \mathbf{B} \mathbf{U}(s) + \mathbf{D} \mathbf{U}(s)$$

↓

$$\mathbf{Y}(s) = (\mathbf{C} (s \mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \mathbf{B} + \mathbf{D}) \mathbf{U}(s)$$

↓

$$\mathbf{G}(s) = \frac{\mathbf{Y}(s)}{\mathbf{U}(s)} = \mathbf{C} (s \mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \mathbf{B} + \mathbf{D}$$

Opis układów w przestrzeni stanu

Otrzymywanie transmitancji z równań stanu i wyjścia

$$\mathbf{G}(s) = \frac{\mathbf{Y}(s)}{\mathbf{U}(s)} = \mathbf{C}(s\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1}\mathbf{B} + \mathbf{D}$$

$$\mathbf{G}(s) = \begin{bmatrix} G_{11}(s) & G_{12}(s) & \dots & G_{1k}(s) \\ G_{21}(s) & G_{22}(s) & \dots & G_{2k}(s) \\ \dots & \dots & \ddots & \dots \\ G_{m1}(s) & G_{m2}(s) & \dots & G_{mk}(s) \end{bmatrix}$$

Opis układów w przestrzeni stanu

Otrzymywanie transmitancji z równań stanu i wyjścia - przykład

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 2 & 4 \\ -4 & 2 \end{bmatrix} \quad \mathbf{B} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 2 \\ 0 & -1 & 3 \end{bmatrix} \quad \mathbf{C} = \begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 2 & 1 \\ 1 & 2 \end{bmatrix} \quad \mathbf{D} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 2 & 1 & 1 \\ 3 & -1 & 2 \end{bmatrix}$$

Opis układów w przestrzeni stanu – przykład 1

Pojazd na płaskim podłożu, brak poślizgu.

m – masa zredukowana,

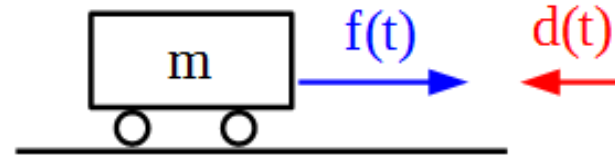
$f(t)$ – zredukowana siła napędowa,

$d(t)=c*v(t)$ – opór powietrza,

$x(t)$ – przemieszczenie

Wejście: siła napędowa.

Wyjścia: położenie i prędkość.

Opis układów w przestrzeni stanu – przykład 1

Pojazd na płaskim podłożu, brak poślizgu.

m – masa zredukowana,

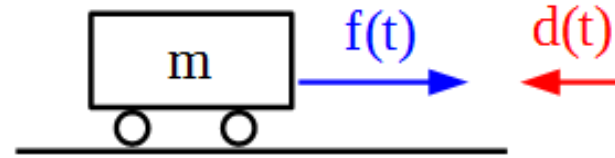
$f(t)$ – zredukowana siła napędowa,

$d(t)=c*v(t)$ – opór powietrza,

$x(t)$ – przemieszczenie

Wejście: siła napędowa.

Wyjścia: położenie i prędkość.

Opis układów w przestrzeni stanu – przykład 1

Pojazd na płaskim podłożu, brak poślizgu.

m – masa zredukowana,

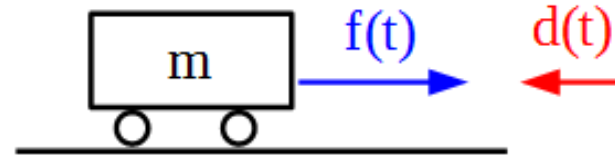
$f(t)$ – zredukowana siła napędowa,

$d(t)=c*v(t)$ – opór powietrza,

$x(t)$ – przemieszczenie

Wejście: siła napędowa.

Wyjścia: położenie i prędkość.

Opis układów w przestrzeni stanu – oprogramowanie

MATLAB & Simulink

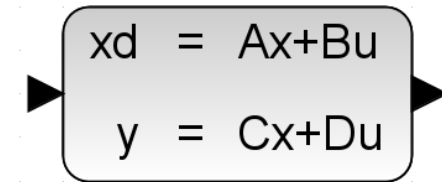
$$\begin{aligned}x' &= Ax + Bu \\ y &= Cx + Du\end{aligned}$$

State space

Zamiana równań stanu na transmitancję:

$$[\text{num}, \text{den}] = \text{ss2tf}(A, B, C, D, iu)$$

Scilab & Xcos

A block diagram representing a state space model. It consists of a rounded rectangular box with a light gray background. Inside the box, the equations $xd = Ax + Bu$ and $y = Cx + Du$ are written. On the left side of the box, there is a black arrow pointing into the box, representing the input u . On the right side of the box, there is a black arrow pointing out of the box, representing the output y .

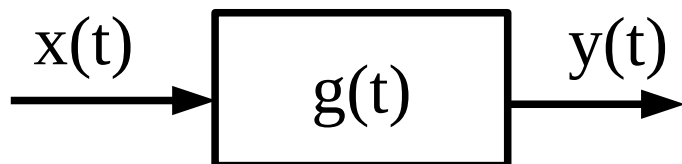
$$\begin{aligned}xd &= Ax + Bu \\ y &= Cx + Du\end{aligned}$$

Zamiana równań stanu na transmitancję:

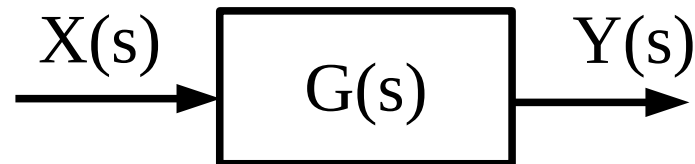
$$[h] = \text{ss2tf}(sl)$$

Opis układów w przestrzeni stanu – schematy blokowe

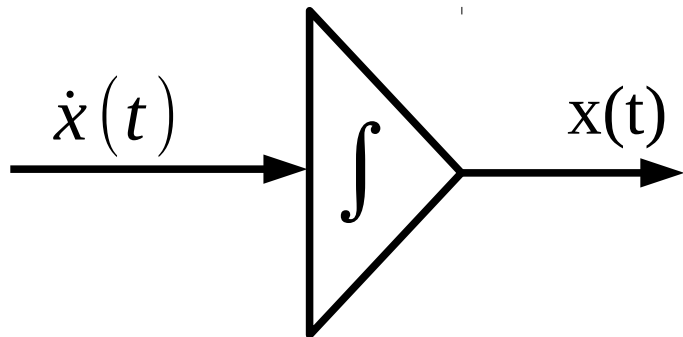
Odpowiedź impulsowa

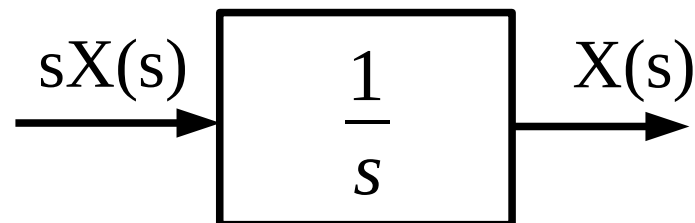
Transmitancja operatorowa

Całkowanie w dziedzinie czasu

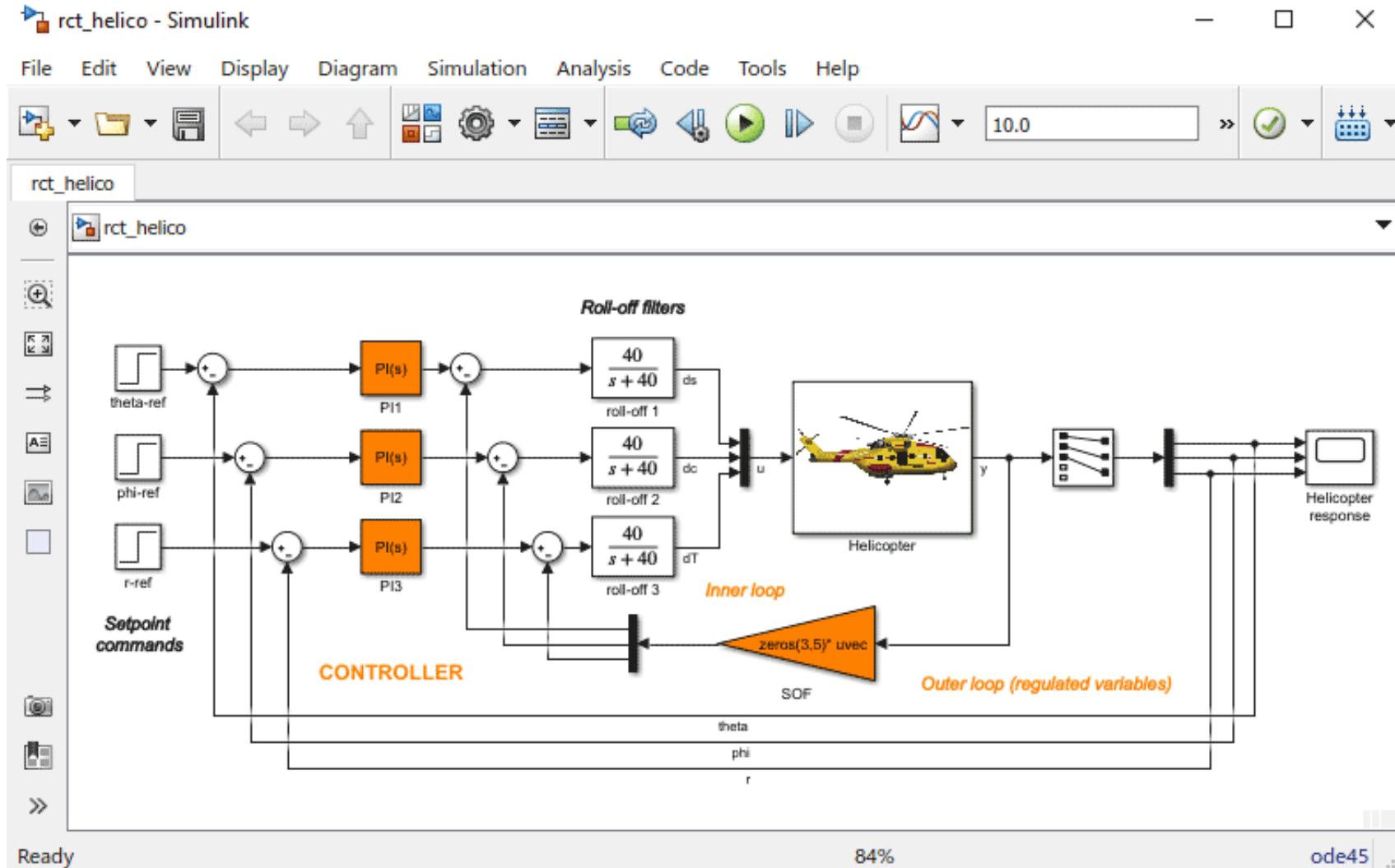

Całkowanie w dziedzinie Laplace'a

Symulacje numeryczne – oprogramowanie

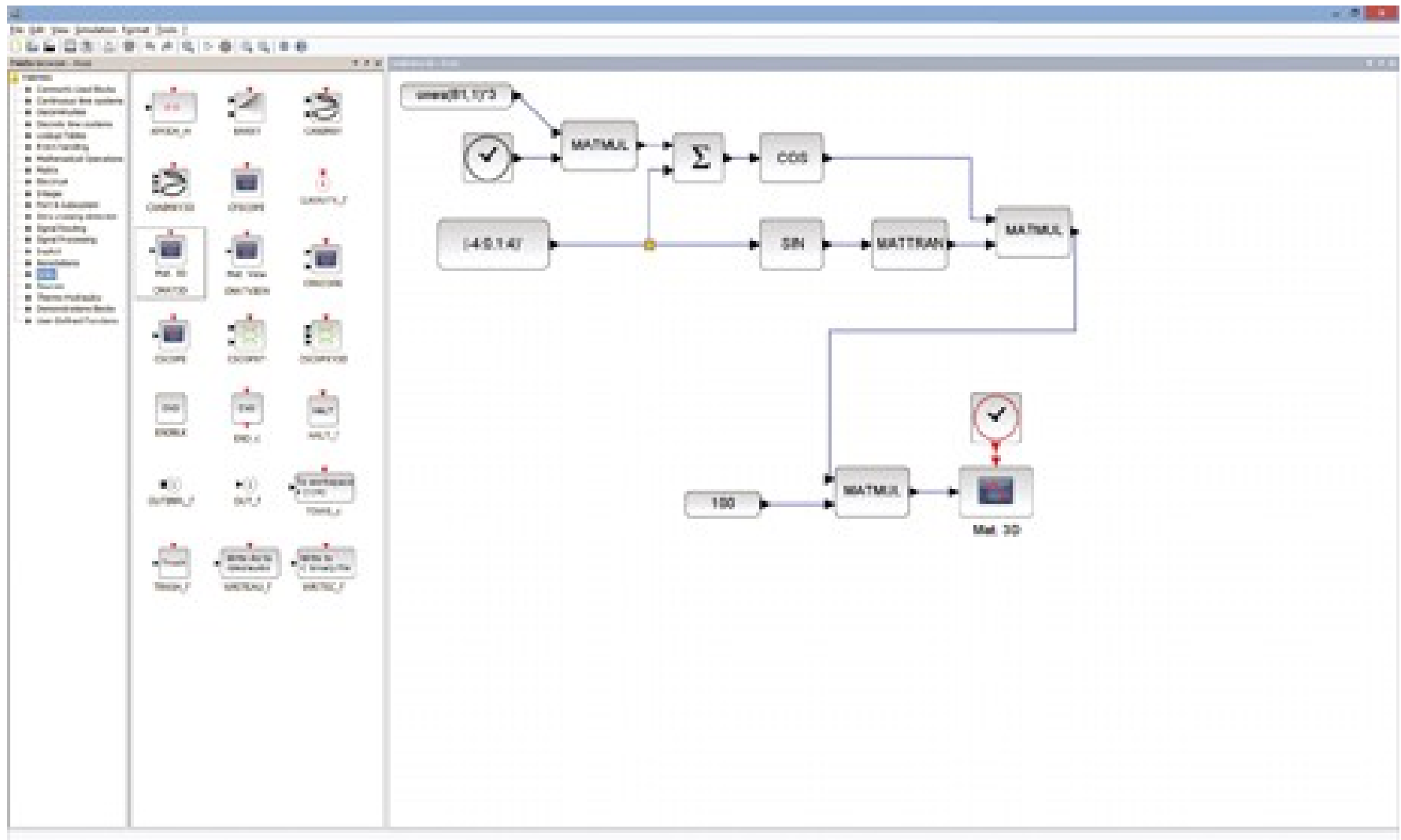
Matlab® / Simulink®

source: <https://www.mathworks.com>

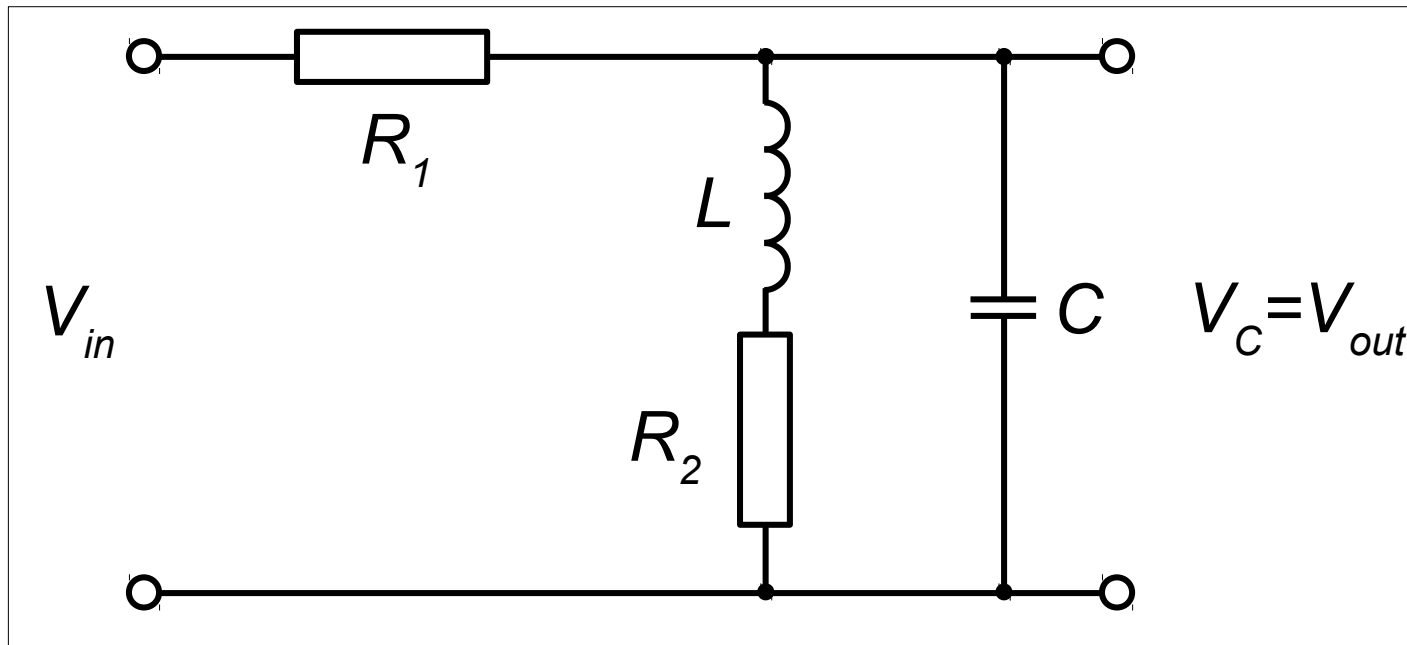
Symulacje numeryczne – oprogramowanie

Scilab / Xcos

source: <https://scilab.org/scilab/features/xcos>

Opis układów w przestrzeni stanu – przykład 2

$$V_{in}(t) = i_1(t)R_1 + L \frac{di_2(t)}{dt} + i_2(t)R_2$$

$$V_{in}(t) = i_1(t)R_1 + V_C(t)$$

$$C \frac{dV_C(t)}{dt} = i_3(t)$$

$$i_1(t) = i_2(t) + i_3(t)$$

Opis układów w przestrzeni stanu

Tworzenie równań stanu i wyjścia z transmitancji operatorowej

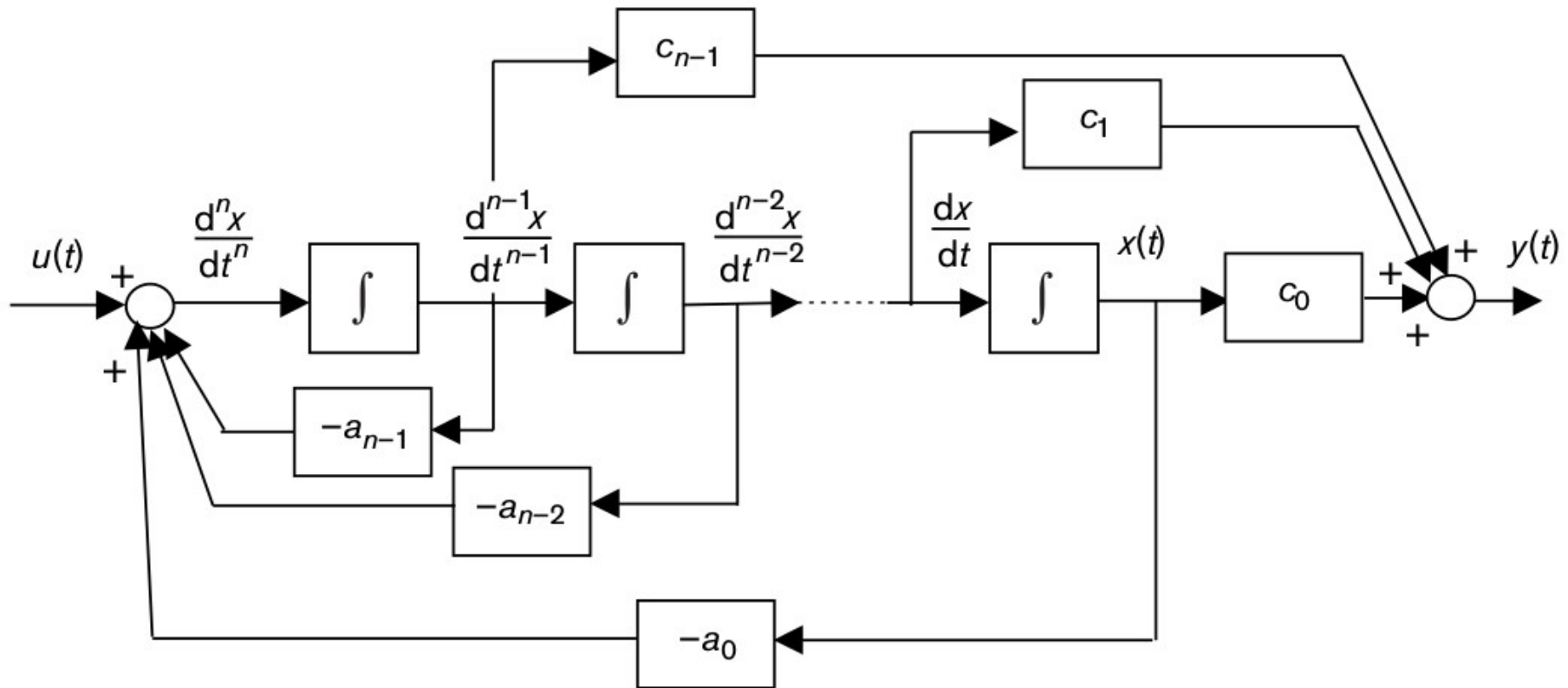
Metoda bezpośrednia (kanoniczna forma sterowania) – na podstawie współczynników wielomianów transmitancji tworzy się schemat blokowy według ustalonej reguły. Ze schematu blokowego bezpośrednio odczytuje się równania stanu i wyjścia.

Metoda równoległa (kanoniczna forma modalna) – transmitancję układu przedstawić należy w formie sumy ułamków prostych i stworzyć schemat blokowy według ustalonej reguły. Ze schematu blokowego odczytuje się równanie stanu i wyjścia. Macierz A będzie diagonalna.

Metoda iteracyjna – transmitancję przedstawiamy w postaci iloczynowej (widoczne bieguny i zera). Tworzymy schemat blokowy według ustalonej reguły operując na biegunach i zerach.

Metoda bezpośrednia

$$H(s) = \frac{Y(s)}{U(s)} = \frac{c_m s^m + c_{m-1} s^{m-1} + \dots + c_1 s + c_0}{s^n + a_{n-1} s^{n-1} + \dots + a_1 s + a_0}$$

picture source: Jacqueline Wilkie, Michael Johnson, Reza Katebi, Control engineering - An introductory course, 2002

Metoda bezpośrednia

$$H(s) = \frac{Y(s)}{U(s)} = \frac{c_m s^m + c_{m-1} s^{m-1} + \dots + c_1 s + c_0}{s^n + a_{n-1} s^{n-1} + \dots + a_1 s + a_0} \quad \text{for } n > m$$

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 1 \\ -a_0 & -a_1 & -a_2 & \dots & -a_{n-2} & -a_{n-1} \end{bmatrix}_{n \times n}$$

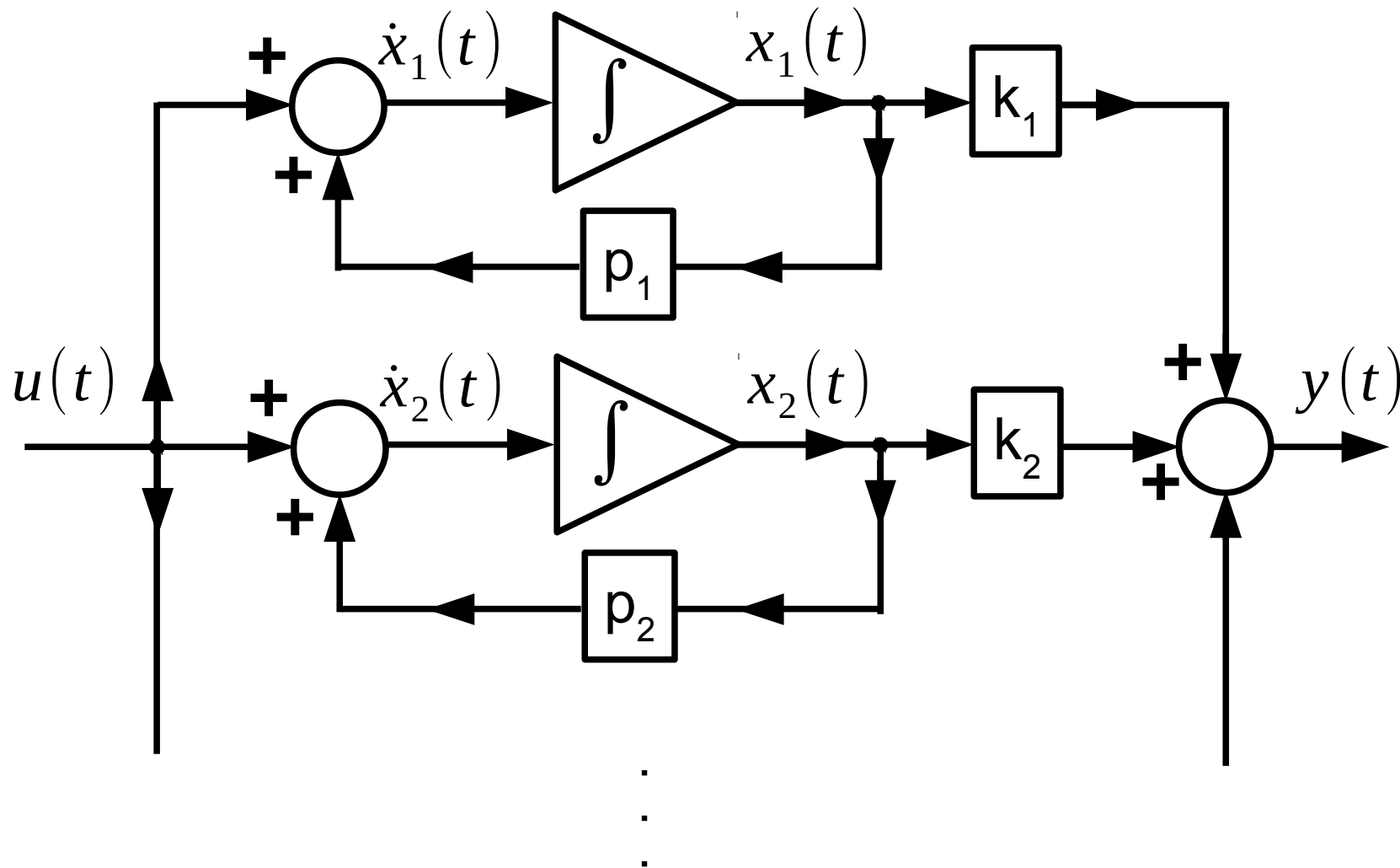
$$\mathbf{B} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ \vdots \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}_{n \times k}$$

$$\mathbf{C} = [c_0 \quad c_1 \quad c_2 \quad \dots \quad c_{m-1} \quad c_m \quad 0 \quad \dots \quad 0]_{m \times n}$$

$$\mathbf{D} = [0]_{m \times k}$$

Metoda równoległa

$$H(s) = \frac{Y(s)}{U(s)} = \frac{k_1}{s-p_1} + \frac{k_2}{s-p_2} + \dots + \frac{k_n}{s-p_n} \quad \text{for } n > m$$

Metoda równoległa

$$H(s) = \frac{Y(s)}{U(s)} = \frac{k_1}{s-p_1} + \frac{k_2}{s-p_2} + \dots + \frac{k_n}{s-p_n} \quad \text{for } n > m$$

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} p_1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & p_2 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & p_3 & \dots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \dots & p_{n-1} & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & p_n \end{bmatrix}$$

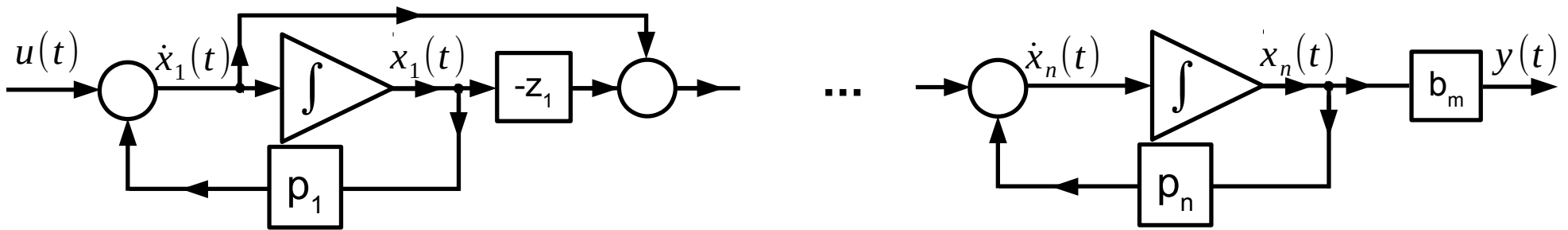
$$\mathbf{B} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \\ \vdots \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}_{n \times 1}$$

$$\mathbf{C} = [k_1 \quad k_2 \quad k_3 \quad \dots \quad k_{n-1} \quad k_n]_{n \times 1}$$

$$\mathbf{D} = 0$$

Iterative method for SISO system

$$H(s) = \frac{Y(s)}{U(s)} = b_m \frac{s - z_1}{s - p_1} \frac{s - z_2}{s - p_2} \frac{s - z_3}{s - p_3} \dots \frac{s - z_m}{s - p_m} \frac{1}{s - p_{m+1}} \dots \frac{1}{s - p_n}$$

Iterative method for SISO system

$$H(s) = \frac{Y(s)}{U(s)} = b_m \frac{s-z_1}{s-p_1} \frac{s-z_2}{s-p_2} \frac{s-z_3}{s-p_3} \dots \frac{s-z_m}{s-p_m} \frac{1}{s-p_{m+1}} \dots \frac{1}{s-p_n}$$

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} p_1 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ p_1 - z_1 & p_2 & 0 & \dots & 0 \\ p_1 - z_1 & p_2 - z_2 & p_3 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ p_1 - z_1 & p_2 - z_2 & p_3 - z_3 & \dots & 0 \\ p_1 - z_1 & p_2 - z_2 & p_3 - z_3 & \dots & p_n \end{bmatrix} \quad \mathbf{B} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \\ \vdots \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}_{n \times 1}$$

$$\mathbf{C} = [0 \ 0 \ 0 \ \dots \ 0 \ b_m]_{n \times 1}$$

$$\mathbf{D} = 0, \text{ if } n > m$$

WAŻNE POJĘCIA

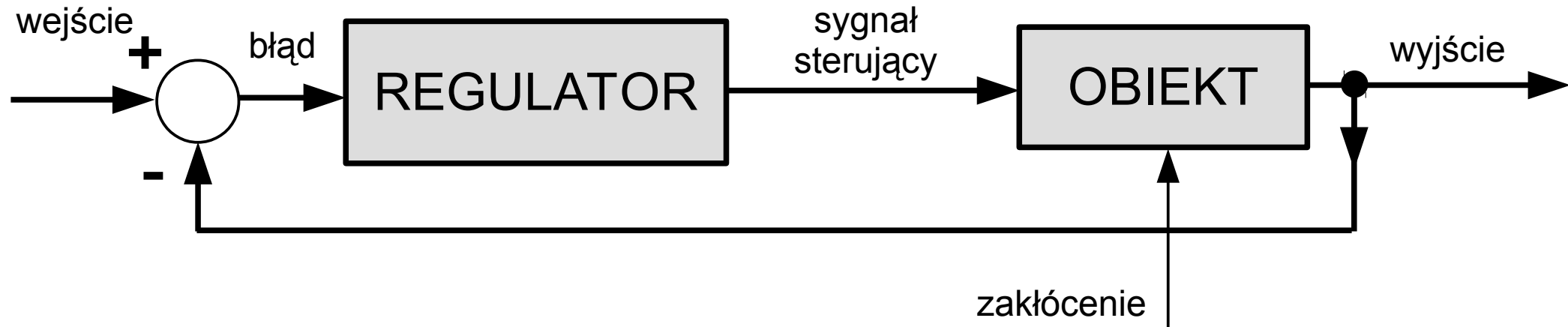
Sterowanie krzepkie (odporne, *robust*) – sposób sterowania, w którym zapewnione jest prawidłowe funkcjonowanie i stabilność przy możliwości zmieniania się parametrów układu w ustalonym zakresie.

Sterowanie adaptacyjne – metoda sterowania, w której nastawy regulatora są zmieniane w czasie w celu dostosowania do występujących zmian parametrów układu. Są to regulatory samonastawialne, z uczeniem iteracyjnym lub oparte o teorię sterowania dualnego.

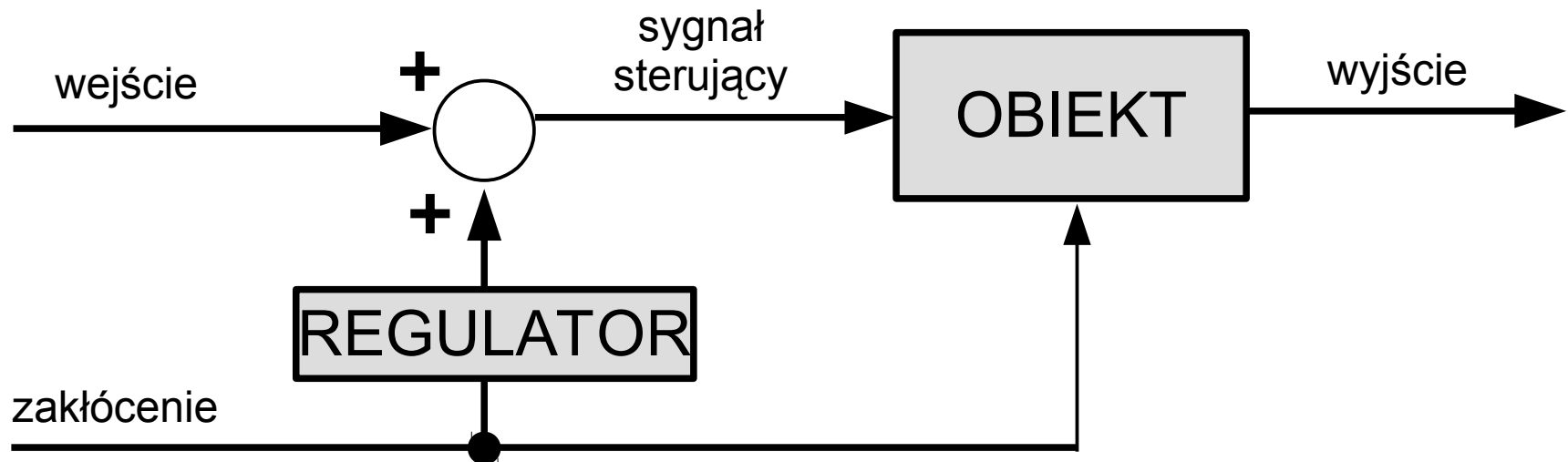
Sterowanie inteligentne – sterowanie wykorzystujące np. sztuczne sieci neuronowe, uczenie maszynowe, algorytmy genetyczne, logikę rozmytą.

Sterowanie ze sprzężeniem zwrotnym (feedback)

Sterowanie ze sprzężeniem w przód (feedforward)

TRZY ZADANIA STEROWANIA

Stabilizacja – sterowanie, w którym wartość zadana jest niezmienna w czasie (np. stała temperatura w piecu, stała prędkość silnika, zadane położenie).

Śledzenie trajektorii – wartość zadana jest z góry ustaloną funkcją czasu, czyli ruch odbywa się po trajektorii z ustalonym rygorem czasu (np. sterowanie ramieniem robota)

Podążanie za ścieżką – pożądaný stan obiektu (np. Położenie) jest opisane funkcją parametryczną, tzn. Regulator ma zapewnić ruch po ścieżce ale bez rygoru czasowego (regulator może dobrać prędkość, np. ruch pojazdów autonomicznych).

WAŻNE POJĘCIA

Sterowalność – własność układu, polegająca na możliwości zmiany stanu układu z początkowego na dowolny stan końcowy w skończonym czasie i z użyciem dopuszczalnych sygnałów sterujących. Sprawdzamy ją w układach liniowych z warunku na rząd macierzy Kalmana $[B \ AB \ A^2B \ \dots]$, a w układach nieliniowych z warunku na rząd macierzy tworzonej z zastosowaniem nawiasów Liego.

Obserwowalność – własność układu, polegająca na możliwości odtworzenia stanu układu na podstawie znajomości sygnałów sterujących i wyjściowych. Sprawdzamy ją w układach liniowych z warunku na rząd macierzy Kalmana $[C \ CA \ CA^2 \ \dots]^T$.

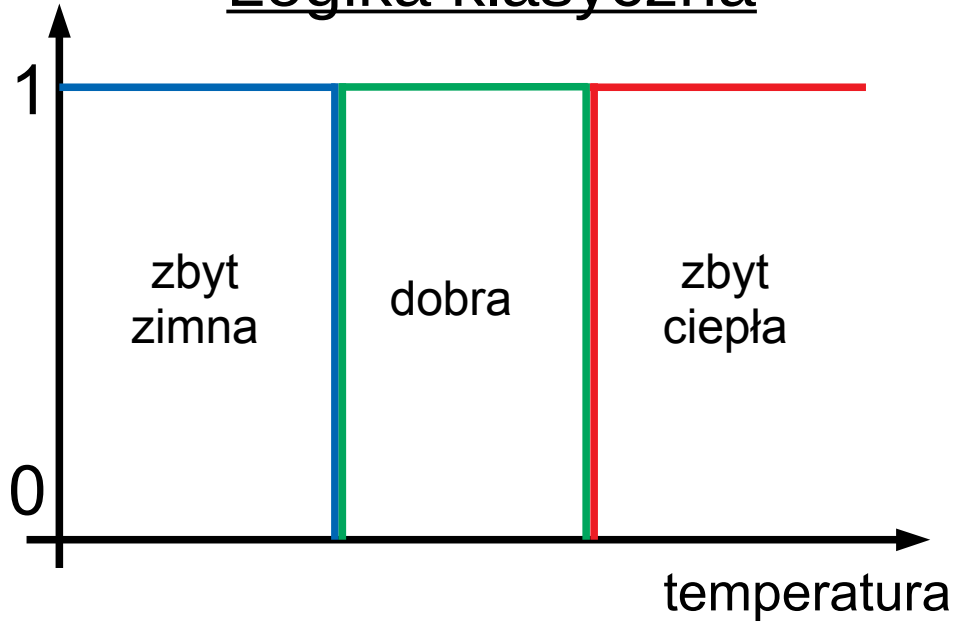
Sterowanie rozmyte w przykładach

Zadanie: sterowanie temperaturą cieczy.

Algorytm sterowania zakłada różne działania w zależności od klasyfikacji temperatury do trzech grup: za zimna, dobra, za ciepła.

Sterowanie rozmyte w przykładach

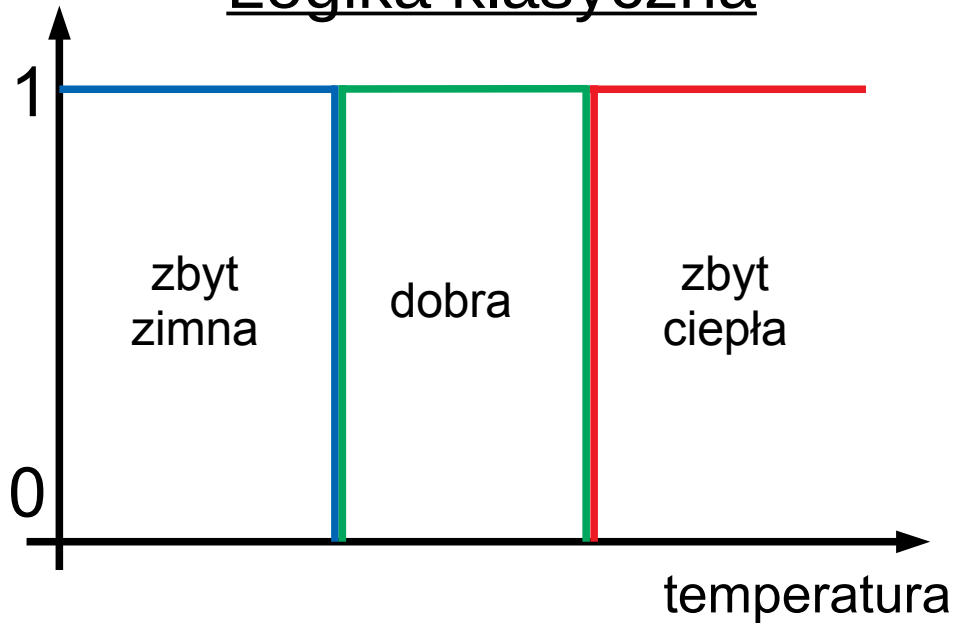
Logika klasyczna

zbyt zimna:	
dobra:	
zbyt ciepła:	

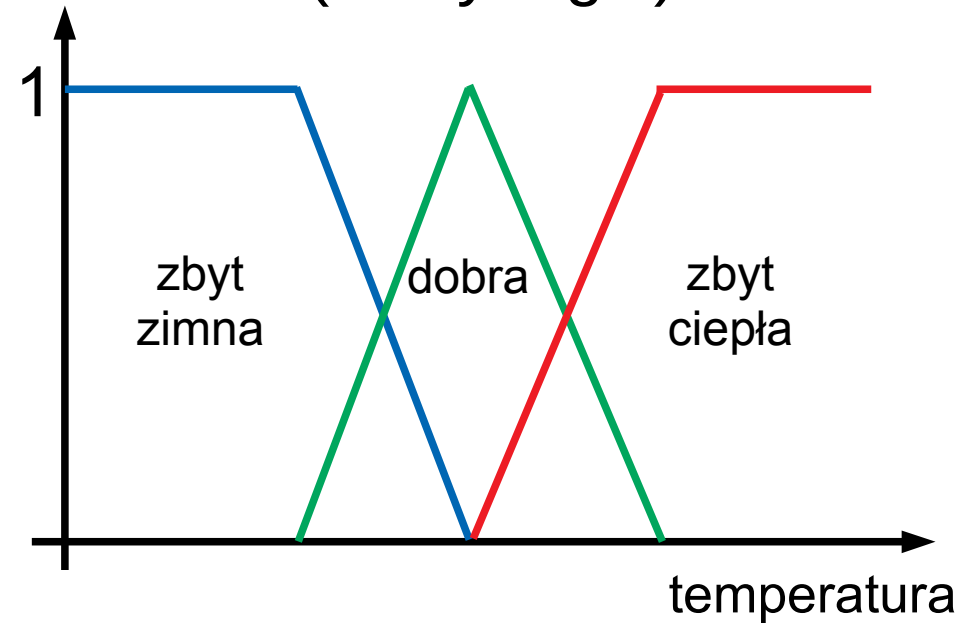
Sterowanie rozmyte w przykładach

Logika klasyczna

zbyt zimna:	
dobra:	
zbyt ciepła:	

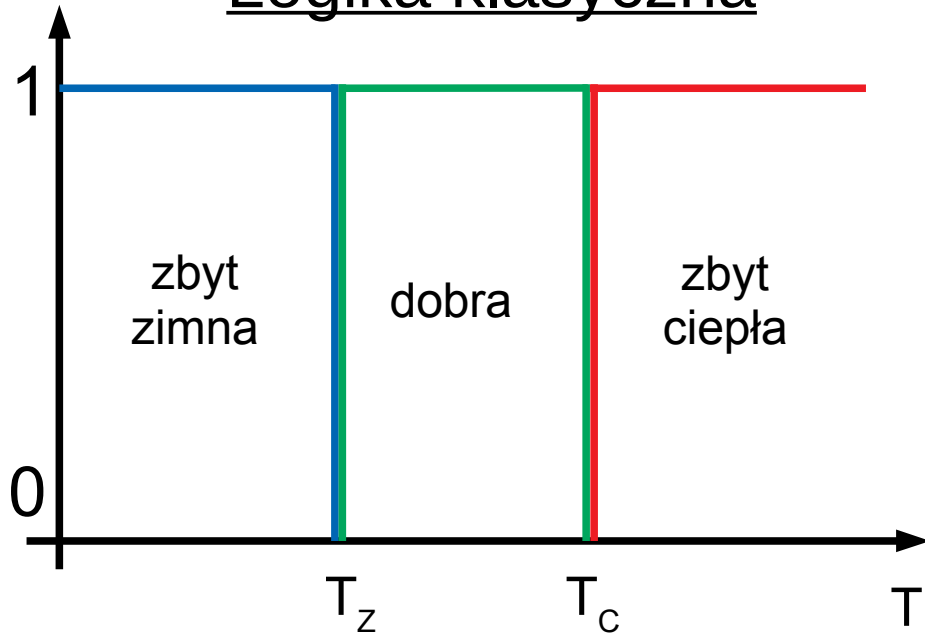
Logika rozmyta (fuzzy logic)

zbyt zimna:	
dobra:	
zbyt ciepła:	

Sterowanie rozmyte w przykładach

Logika klasyczna

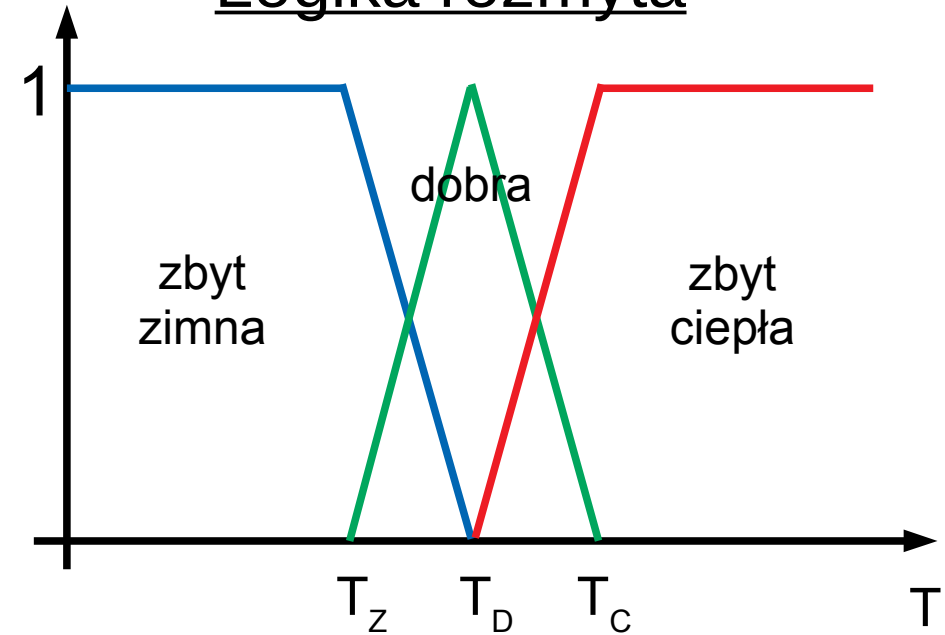
Funkcje przynależności

$$\text{zimna: } \begin{cases} 1, \text{ jeżeli } T < T_Z \\ 0, \text{ wpp} \end{cases}$$

$$\text{dobra: } \begin{cases} 1, \text{ jeżeli } T_Z < T < T_C \\ 0, \text{ wpp} \end{cases}$$

$$\text{ciepła: } \begin{cases} 1, \text{ jeżeli } T > T_C \\ 0, \text{ wpp} \end{cases}$$

Logika rozmyta

Funkcje przynależności

$$\text{zimna: } \begin{cases} 1, \text{ jeżeli } T < T_Z \\ \frac{(T_D - T)}{(T_D - T_Z)}, \text{ jeżeli } T_Z < T < T_D \\ 0, \text{ wpp} \end{cases}$$

...

Funkcje przynależności mogą mieć różne kształty

Sterowanie rozmyte w przykładach

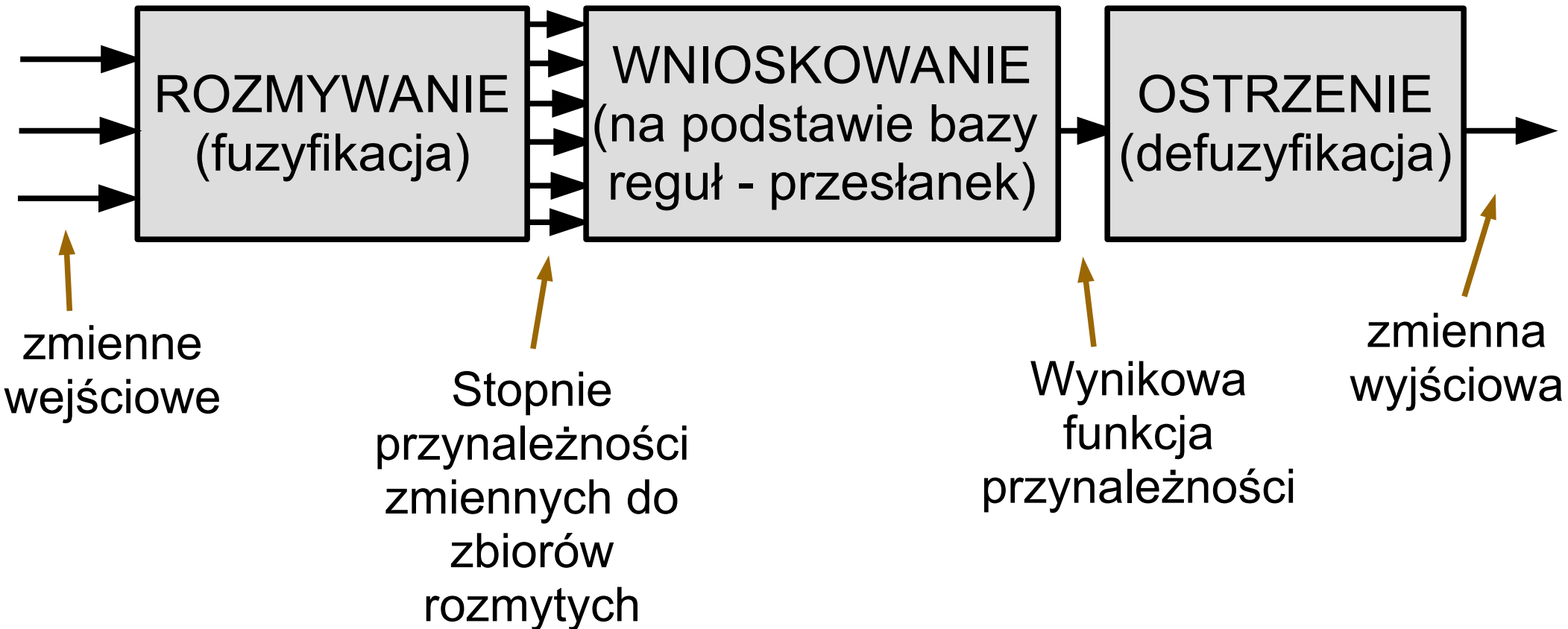
Na zbiorach rozmytych możemy przeprowadzać operacje:

- suma (alternatywa / "lub" / OR) -----> $\text{MAX}(x,y)$
- iloczyn (koniunkcja / „i” / AND) -----> $\text{MIN}(x,y)$
- negacja („nie” / NOT) -----> $\text{NOT}(x)=1-x$

Sterowanie rozmyte w przykładach

Regulator rozmyty

Sterowanie rozmyte w przykładach

Łukasiewicz-Tarski logic

Jan Łukasiewicz (1878-1956)

Alfred Tarski (1901-1983)

Układy ciągłe i dyskretne

Sygnał ciągły $x(t)$ for $t \geq 0$

Sygnał dyskretny $x[n]$ for $n \geq 0$

Transformata Laplace'a

Transformata Z

$$X(s) = L\{x(t)\} = \int_0^{\infty} x(t) e^{-st} dt$$

$$X(z) = Z\{x[n]\} = \sum_{n=0}^{\infty} x[n] z^{-n}$$

(zdefiniowana przez W. Hurewicz)

$$L[\delta(t)] = 1$$

$$Z[\delta(n)] = 1$$

$$L[1(t)] = \frac{1}{s}$$

$$Z[1(n)] = \frac{z}{z-1}$$

$$L[1 - e^{bt}] = \frac{s}{s-b}$$

$$Z[a^n 1(n)] = \frac{z}{z-a}$$

INNE WAŻNE POJĘCIA

Metoda backstepping

Sterowanie ślizgowe

Sterowanie optymalne

Sterowanie w oparciu o płaszczyznę różniczkową

Model-based control

Metoda obliczanego momentu

Regulator liniowo-kwadratowy (LQR)

Przykłady

<https://www.youtube.com/watch?v=URmxzxYlmtg>

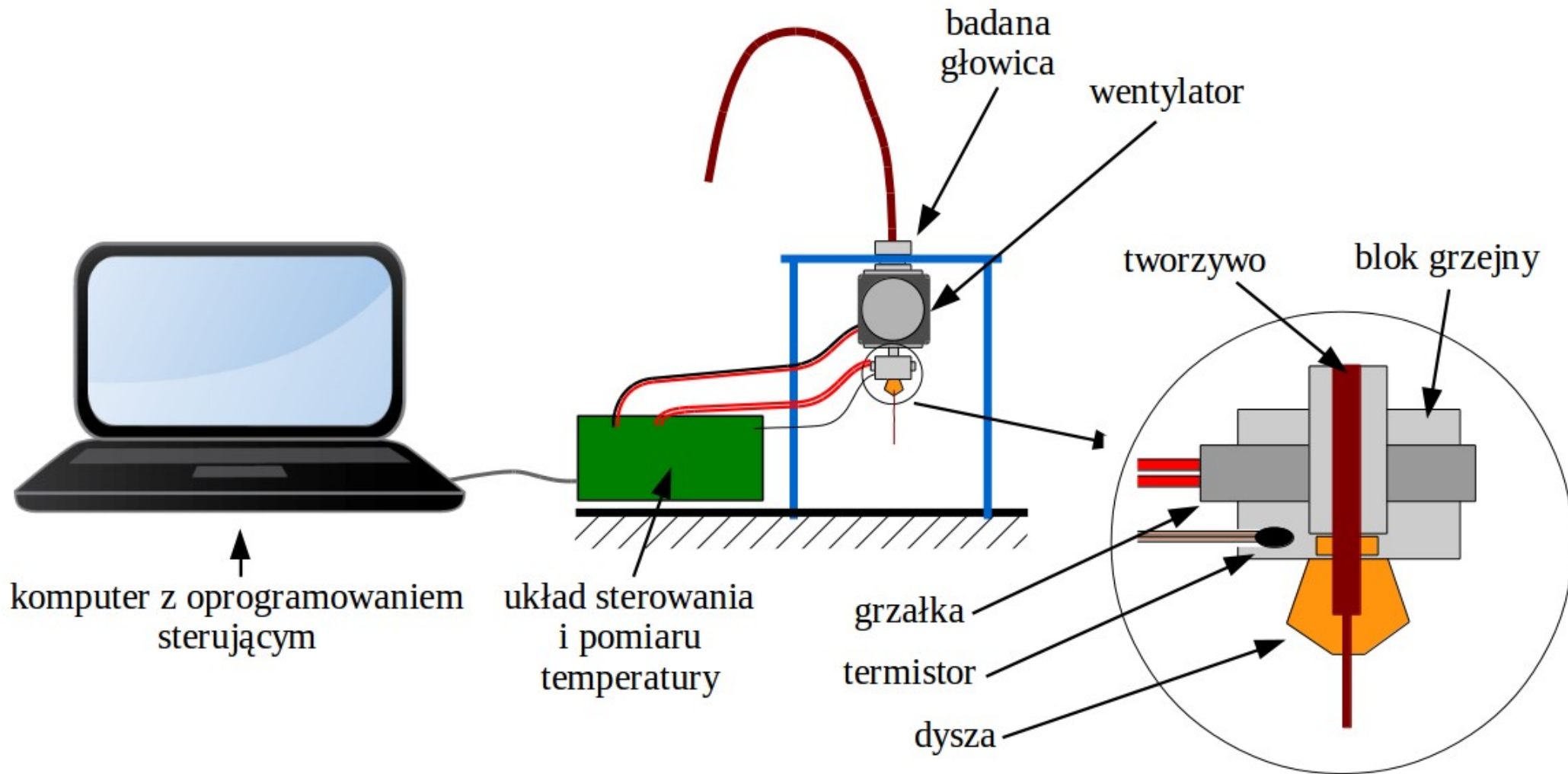
<https://vimeo.com/192179726>

https://www.youtube.com/watch?v=geqip_0Vjec

<https://www.youtube.com/watch?v=w2itwFJCgFQ>

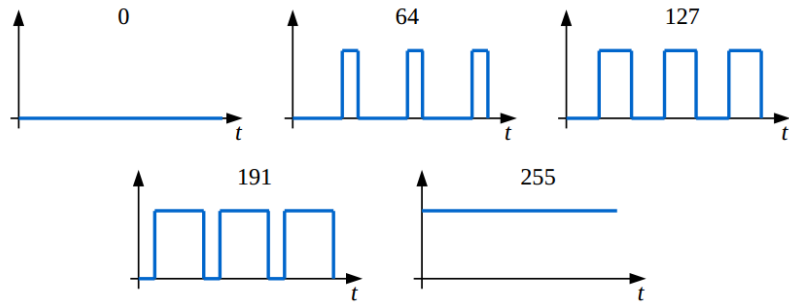
<https://www.youtube.com/watch?v=g11LN0UIlynY>

Przykład – sterowanie temperaturą głowicy drukarki 3D

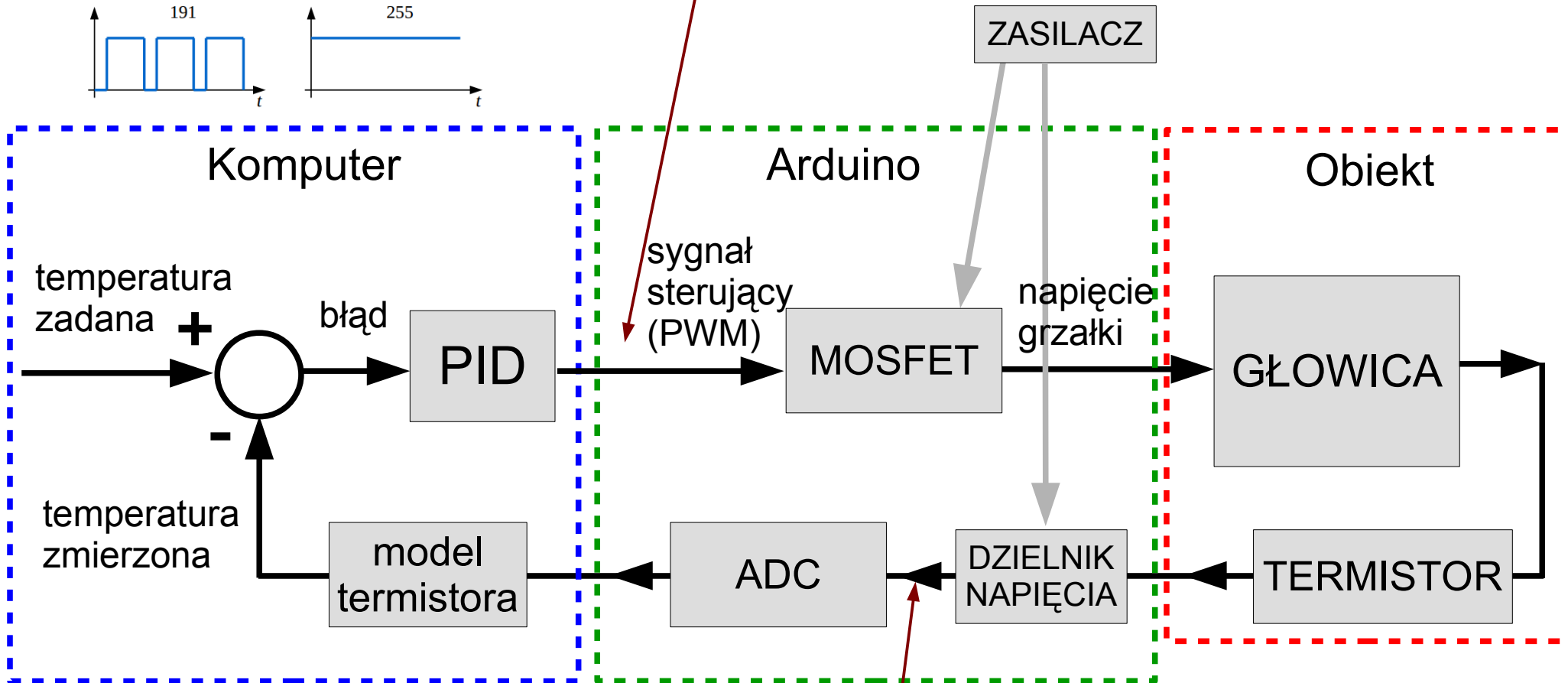

Rys. 1. Schemat stanowiska do badania głowicy drukarki 3D.

Przykład – sterowanie temperaturą głowicy drukarki 3D

liczba całkowita 0-255
lub wypełnienie 0%-100%

$$T(u_2) = \frac{1}{\frac{1}{T_0} - \frac{1}{\beta} \ln\left(\frac{R_0}{R_2} \left(\frac{u_1}{u_2} - 1\right)\right)}$$

spadek
napięcia na
termistorze

$$R(T) = R_0 \exp\left(\beta \left(\frac{1}{T} - \frac{1}{T_0}\right)\right)$$

Materiał na egzamin – wykłady od 1 do 14
(ponad 1100 slajdów...)

**Wykład 15 – powtórzenie materiału,
informacje o egzaminie,
ankiety, konsultacje**